

Pokój ludziom dobrej woli?

Autor tekstu: **Tom Rees**

Tłumaczenie: **Caden O. Reless**

Skoro trwa właśnie sezon (przynajmniej dla osób przywiązanych do swojego chrześcijańskiego dziedzictwa) na okazywanie dobrej woli wszystkim ludziom, najwyższy czas, aby wnieść nieco harmonii do jednego z najbardziej burzliwych konfliktów naszych czasów. Tak, mówię o wojnie między „nowymi” ateistami i religiantami.

Obserwując w internecie starcia zwolenników obu grup, można zauważyć, że jednym ze stałych punktów dyskusji jest kwestia, czy religie wywołują wojny lub przynajmniej mogą przyczyniać się do ich zaostrzenia.

Wprawdzie każdy z nas byłby w stanie przytoczyć przykłady wojen, w których obie strony konfliktu różniły się wyznawaną religią, lecz równie często różniły się także pod wieloma innymi względami. Całkiem często jesteśmy świadkami, jak walczą ze sobą po prostu dwie grupy etniczne. Czy w związku z tym religia rzeczywiście ma jakiś wpływ na przebieg tych konfliktów, a może występuje w nich tylko w roli zupełnie niewinnego biernego obserwatora?

Której stronie przyznać rację w wielkim sporze między ateistami a religiantami? Cóż, najlepszym sposobem na zaprowadzenie bożenarodzeniowego pokoju jest, co oczywiste, pozwolenie nauce, by rzuciła na tę sprawę nieco więcej światła. Gdy masz jakieś wątpliwości, zaufaj liczbom!

Kürşad Turan z Uniwersytetu w Ankarze uczynił to ^[1] wykorzystując bazę danych utworzoną w ramach [projektu Minorities in Risk](http://www.cidcm.umd.edu/mar/) (<http://www.cidcm.umd.edu/mar/>), realizowanego na Uniwersytecie Marylandzkim. Turan chciał się dowiedzieć, co jest głównym czynnikiem napędzającym konflikty etniczne: podziały językowe czy podziały religijne. Wyjątkowość zastosowanego podejścia polegała na tym, że udało się w nim uwzględnić zmienne związane zarówno z mniejszościami etnicznymi, jak i z polityką państwa.

Turan najpierw przyjrzał się bliżej czynnikom, które sprzyjają protestom i buntom mniejszości etnicznych. Okazało się, że różnice językowe występujące między grupami etnicznymi są o wiele mocniej związane z konfliktami na tle etnicznym niż różnice religijne.

Prawdę mówiąc, różnice religijne miały negatywny wpływ! Jeśli dwie grupy etniczne wyznawały różne religie, wybuch konfliktu między nimi był rzeczywiście nieco mniej prawdopodobny.

Jeżeli jednak w toku konfliktu doszło do zastosowania represji ze strony państwa, sprawy zaczynały wyglądać zupełnie inaczej. Okazało się, że represje stosowane przez państwo są większe w krajach, w których między grupami etnicznymi występują również podziały religijne. Podziały językowe nie miały wpływu na skalę państwowych represji. Z kolei prześladowanie religii przez państwo podsycało konflikty etniczne, a prześladowanie języka — wygaszało je.

Na tej podstawie Turan stwierdza, że kwestie religijne i językowe wykorzystywane są w odmienny sposób w podżeganiu do konfliktów etnicznych i stosowaniu represji ze strony państwa. Naukowiec uważa, że państwa próbują wprawdzie z wyczuciem ingerować w kwestię języka, ale z drugiej strony — są bardziej skłonne do jawnego sprzymierzania się z religią. Dlatego gdy prześladowany jest język, ludność się temu podporządkowuje, ale kiedy prześladowania mają podłoże religijne, dochodzi do buntu.

Oczywiście nie oznacza to, że religia nie pozostaje punktem zapalnym konfliktów międzyludzkich. Jest pewien ciekawy dokument roboczy, opracowany w ramach finansowanego przez Unię Europejską [programu badań nad konfliktem](http://www.microconflict.eu/publications/research_working_papers.html) (http://www.microconflict.eu/publications/research_working_papers.html)(w rzeczywistości realizowanego na Uniwersytecie Sussex, całkiem niedaleko ode mnie). Chodzi o Microcon Working Paper 18 ^[2] autorstwa [Frances Stewart](http://www.crise.ox.ac.uk/frances.shtml) (<http://www.crise.ox.ac.uk/frances.shtml>) z Uniwersytetu Oksfordzkiego.

Stewart przyjrzała się w nim badaniom opinii publicznej, przeprowadzonym w czterech krajach, w których trwają obecnie walki etniczne, to jest w Ghanie, Nigerii, Indonezji i Malezji. Badania przyniosły wiele interesujących wniosków, a wśród nich również ten, że różnice religijne i różnice etniczne były równie często wymieniane jako uzasadnienie dla stosowania przemocy (jak pokazano na wykresie).

Wynika stąd jasno, że konflikty międzyludzkie mogą wybuchać i z etnicznych, i z religijnych pobudek. Co jednak wpływa na to, jakie jest wiodące podłoże konfliktów w danym miejscu świata?

No cóż, na podstawie wywiadów, jakie zostały przeprowadzone przez Stewart i jej współpracowników, badaczka doszła do wniosku, że decyduje o tym głównie dbanie o własną pomyślność: „do mobilizacji dochodzi raczej wokół tożsamości, która — jak się uważa — ma największy wpływ na osobiste możliwości uzyskania pracy w administracji rządowej lub zdobycie kontraktów itp., niż wokół tożsamości, o której sądzono, że ma największe znaczenie dla ludności”.

Życzę wszystkim Wesołych Świąt!

Przypisy:

[1] Turan, K., [Language and Religion: Different Salience for Different Aspects of Identity](#). International Journal of Business and Social Science Vol. 2 No. 8; May 2011.

[2] Stewart, F. (2009), [Religion versus Ethnicity as a Source of Mobilisation: Are There Differences?](#) MICROCON Research Working Paper 18.

Tom Rees

Doktor biotechnologii. Zawodowo zajmuje się pisaniem o medycynie, mieszka i pracuje na południu Anglii. Publikował na łamach „Journal of Religion and Society”, „Free Inquiry” i „New Humanist”. Prowadzi również bloga „Epiphenom – the Science of Religion and Non-Belief”, na którym zamieszcza krótkie teksty z psychologii i socjologii religii.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 30-12-2011)

[Oryginał.](#) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,7655>)

Contents Copyright © 2000-2011 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2011 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.

Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest

zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl